

Osallistumisen kulttuuriset resurssit asuinalueen suunnittelussa

Tapaustutkimus Arabian alueen
täydennysrakentamisesta

Jonas Sjöblom

Tutkin artikkelissa, millaisia kulttuurisia resursseja kaupunginosa-aktiiveilla on oman asuinalueensa täydennysrakentamisen suunnitteluun osallistumiseen. Tarkastelen kulttuurisia resursseja Pierre Bourdieun kulttuurisen pääoman käsitteestä johdettujen tapojen resurssien, symbolisten resurssien ja institutionaalisten resurssien kehysten avulla. Tapaustutkimukseni kohteena on Arabian alue Helsingissä, jossa on ollut aktiivista kansalaistoimintaa kaupunkisuunnitteluun liittyen koko 2010-luvun ajan.

Tutkimusaineistona ovat kaupunginosa-aktiivien tuottamat kirjalliset dokumentit ja teemahaastattelut. Kehysanalyysin tulokset osoittavat, että kaupunginosa-aktiiveilla on osaamista kaupunkisuunnittelun käytännöistä ja tietoa alueen arjesta, jaettu käsitys, miten aluetta tulisi kehittää ja osallistumisen uskottavuutta lisäävää asiantuntijuutta. Kaupunginosa-aktiivit näyttäytyvät koko alueen asukkaille hyödyllisinä tulkkeina kaupunkisuunnittelun kysymyksissä, mutta pienen osallistujajoukon vuoksi toiminnan edustavuus alueen asukkaiden äänenä voidaan kyseenalaistaa.

Asiasanat: kaupunkisuunnittelu, kehysanalyysi, kulttuuriset resurssit, osallistuminen

Johdanto

Kansalaisten osallistaminen kaupunkien kehittämiseen on ollut viime vuosina voimakkaasti läsnä suomalaisten kaupunkien strategioissa ja myös kaupunkitutkijoiden kiinnostuksen kohteena (esim. Bäcklund, Häkli & Schulman, 2017; Meriluoto & Litmanen, 2019). Tässä artikkelissa näkökulmana aiheeseen on asukkaiden osallistumismahdollisuudet asuinalueen täydennysrakentamisessa: tarkastelen, millaisia kulttuurisia resursseja kaupunginosa-aktiiveilla on oman asuinalueensa täydennysrakentamisen suunnitteluun osallistumiseen.

Kytken kaupunginosa-aktiivien toiminnan osaksi aiemmassa tutkimuksessa kaupunkiaktivismiksi nimettyä ilmiötä, joka on kansalaisten itseorganisoimaa ja omaehtoista yhteistoimintaa yleensä yhdistystoiminnan ulkopuolella – mutta tässä tapauksessa osa yhdistystoimintaa. Kaupunkiaktivistit ovat luonteeltaan aloitteellisia, proaktiivisia ja hyödyntävät järjestäytymisessään tyypillisesti sosiaalista mediaa. Kaupunkiaktivismi pyrkii usein kaupunkitilan käyttöön ottamiseen tai kaupunkisuunnitteluun vaikuttamiseen. (Mäenpää & Faehnle, 2017, 2021.) Pasi Mäenpää ja Maija Faehnle (2021, s. 33) esittävät, että kaupunkiaktivismi haastaa perinteisen käsityksen kansalaisosallistumisesta kaupunkisuunnittelussa ja virallisessa kaavoituksessa toteutuvan asiantunteumuksen, tarkoituksenmukaisuuden ja laadun. Tuore tutkimus on osoittanut, että omaehtoista kansalaistoimintaa on kuitenkin vaikea yhdistää lakisääteeseen kaavoituskeskeiseen suunnitteluun Helsingissä (Wallin, 2019).

Suomalaista suunnittelujärjestelmää on kuvattu hyvin asiantuntijavetoiseksi. Luottamushenkilöillä on tavallisesti vain viranhaltijoiden esittämän suunnitelman hyväksyjän tai hylkääjän rooli (Puustinen ym., 2017), ja kansalaisten roolia on kuvattu sivustaseuraajaksi, koska he voivat vain kommentoida suunnitelmien luonnoksia tai tehdä valituksia tehdyistä päätöksistä (Mattila, 2018). Kansalaisuuden käsitteen on nähty olevan Suomessa historiallisesti kytköksissä enemmän oikeudellisiin seikkoihin kuin poliittiseen osallistumiseen (Luhtakallio, 2012, s. 67; Stenius, 2003).

Maankäyttö- ja rakennuslaki (2000) takaa kansalaisille kuitenkin mahdollisuuden osallistumiseen maankäytön suunnittelua koskevissa kysymyksissä, ja tämän oikeuden kirjaaminen lakiin on nähty tärkeänä myös suunnittelu-teoriassa vallitsevan kommunikatiivisen suunnittelun paradigman vuoksi (Forester, 1999; Healey, 1997). Laajasti ymmärrettynä kommunikatiivisen suunnittelun teoria on demokraattinen yritys ajaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja ympäristön kestävyyttä vuorovaikutuksessa laajemman osallistujajoukon kanssa (Healey, 1992, s. 233). Teorian henki näkyy maankäyttö- ja rakennuslain säätelemässä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa, jossa kaupunkisuunnittelijat joutuvat määrittelemään tavat, joiden kautta osalliset voivat olla

suunnitteluprosessissa mukana ja keitä osalliset kulloinkin ovat (Bäcklund & Mäntysalo, 2009, s. 19).

Suunnittelukulttuuri Suomessa on tutkimusten mukaan sekoitus asiantuntijalähtöistä rationaalista suunnittelua sekä kansalaisia osallistavaa, kollaboratiivista suunnittelua. (Bäcklund & Mäntysalo, 2009; Lapintie, 2017; Puustinen, 2006.) Keskeisin osallistumistapa on mahdollisuus kommentoida kaavaluonnosta kirjallisella mielipiteellä, kun se tulee julkisesti nähtäville (Koskiahho, 2002; Tulkki & Vehmas, 2007). Kirjallista mielipidettä osallistumisen välineenä tutkinut Veikko Eranti (2014) toteaa, että kaavam muutoksen mielipiteitä oikeutetaan sekä erilaisten yhteisen hyvän periaatteiden että oman edun ympärille rakentuvien perusteluiden kautta.

Kaupunkisuunnittelun monimutkaiset prosessit on nähty kansalaisia erivoistavina, koska ne vaativat osallistujilta sellaisia ominaisuuksia ja taitoja, joita kaikilla ei ole (Leino & Puumala, 2020; Leino, 2006). Tämä on myös kommunikatiivisen suunnittelun teorian keskeinen kritiikki (Allmendinger & Tewdwr-Jones, 2002; Flyvbjerg, 1998; Hillier, 2003). Kommunikatiiviseen suunnitteluun kuuluvaa ajatusta habermasilaisesta ideaalista puhetilanteesta ja kommunikatiivisesta rationaalisuudesta kritisoidaan siitä, että se perustuu oletukselle yhteisestä elämismaailmasta (Habermas, 1984; Fairtlough, 1991) ja että se pyrkii konsensuseseen, mikä hävittää moninaiset äänet ja eriävät mielipiteet (Mattiila, 2017; Mouffe, 2000; Tewdwr-Jones & Allmendinger, 1998). Kommunikatiivisen suunnittelun teoria sivuuttaa sen, että suunnittelun käytännöissä vaikuttavat monitahoiset valtasuhteet ja -asetelmat. Kansalaiset ovat hyvin erilaisissa valta-asemissa keskenään, ja heillä on erilaiset kyvyt käyttää olemassa olevaa suunnittelua koskevaa informaatiota ja osallistumiskanavia (Flyvbjerg, 1998). Konsensusuhakuinen kommunikatiivinen suunnittelu voikin johtaa siihen, että se palvelee yhteiskunnassa jo voimakkaiden ja kyvykkäiden eliittien etua (Purcell, 2009).

Paikallisen asukasaktiivisuuden on nähty saavan motivaationsa arjessa koetuista ongelmista, keskittyvän omaehtoiseen tekemiseen ja vaikuttamiseen, pyrkivän muuttamaan yhteiskuntaa rakentavalla tavalla ja haluavan rakentaa uutta yhteisöllisyyttä (Rättälä & Rinne, 2016a). On myös tunnistettu ”supertyyppejä”, jotka toimivat erilaisissa verkostoissa edistääkseen ajamiaan suunnittelutavoitteita (Staffans, 2004) sekä asiantuntijakansalaisia (Bäcklund, 2003), joilla on kaupunkisuunnitteluun liittyen erityistä osaamista. Ongelmaksi on nähty, että sosiaalisilta resursseiltaan vahvat asukkaat voivat ajaa omaa etuaan heikompiresurssisten kustannuksella (Bäcklund & Kanninen, 2015). Toisaalta on argumentoitu, että resursseiltaan vahvat paikalliset ”voimatoimijat” voivat edistää toiminnallaan koko alueen hyvinvointia (Staffans, 2004). Paikallista asukasaktiivisuutta on jäsennetty myös edustamisen problematiikan kautta

ja todettu, että aktiivit julkisesti tekevät ja näyttävät sen, mitä he esittävät edustavansa (Rättilä & Rinne, 2016b).

Osallistumisen eriytyminen on nähtävissä asuinalueiden välillä Helsingissä (Bernelius & Villkama, 2019; Kortteinen & Vaattovaara, 2015). Kevään 2021 kunta-vaaleissa Helsingissä oli äänestysalueita, joissa äänestysaktiivisuus kipusi 80 prosenttiin ja äänestysalueita, joissa jäätiin alle 40 prosenttiin (Vaalit.yle.fi). Osallistuvan budjetoinnin OmaStadi-äänestyksessä vuonna 2019 kaakoksen suurpiirin alueella äänestysaktiivisuus oli kolminkertainen itäiseen suurpiiriin verrattuna (Ahola, 2020, s. 22). Arabian alue kuului äänestyksessä aktiivisimpien kaupunginosien joukkoon (emt., 23). Osallistumisen eriytyminen näkyy myös asuinalueiden sisällä ja kaupunkisuunnitteluun osallistumisessa (Häikiö & Salminen, 2016; Leino & Puumala, 2020; Leino, 2006; Niitamo & Sjöblom, 2018; Sjöblom & Niitamo, 2020).

Aktiivisimmat osallistujat ovat tyypillisesti korkeakoulutettuja ja hyvä-tuloisia, vähintään keski-ikäisiä ihmisiä. Nuorten, taloudellisesti heikosti toimeentulevien, matalammin koulutettujen ja vieraskielisten näkemykset jäävät helposti syrjään eri foorumeista. (Fung, 2015; Grönlund & Wass, 2016; Lahtinen ym., 2019.) Tuore tutkimus osoittaa, että käytössä olevat kaupunkisuunnittelun osallistumiskanavat Helsingissä tavoittavat huonosti haavoittuvassa asemassa tai muuten yhteiskunnassa marginalisoituneita ryhmiä (Sjöblom & Niitamo, 2020).

Vaikka osallistumisen eriarvoistumisesta ja esteistä tiedetään jo paljon, ongelmaa ei ole saatu ratkaistua. Taina Meriluodon ja Tapio Litmasen (2019, 272) mukaan demokratiaa palvelevan osallistamisen suunnittelussa on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, mikä osallistumisen tavoite on, ketkä voivat osallistua, mihin osallistujat voivat vaikuttaa ja mihin eivät.

Tämän tutkimuksen kohteena on osallistumisen eriarvoistumisen vastakkainen ilmiö eli osallistumisen kasautuminen tietynlaisille kansalaisille. Osallistumista kaavoitukseen ei tavallisesti fasilitoida kaupungin taholta, vaan kaavaluonnoksen kommentointi sen nähtävillä olon aikana on osallisten omalla vastuulla. Artikkelin analyysi näyttää, miten osallistumisen kasautuminen tapahtuu kulttuuristen resurssien kautta asuinalueella ja miten aktiiviset asukkaat pystyvät itse järjestämään osallistumiseen tähtäävää toimintaa. Osallistumisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää lisätä ymmärrystä siitä, millaisia asioita pitäisi tavoitella kaikkien asukkaiden ulottuville. Tutkimuskysymykseni on: *Millaisia kulttuurisia resursseja kaupunginosa-aktiiveilla on asuinalueensa suunnitteluun osallistumiseen Arabian alueella Helsingissä?*

Tarkastelen artikkelissa, miten kulttuuriset resurssit näkyvät kaupunginosa-aktiivien puheessa omasta toiminnastaan sekä toiminnan dokumenteissa.

Artikkeli tuottaa tietoa, millaisia resursseja asukkaat tarvitsevat toimiessaan kaupunkisuunnittelun kentällä Helsingissä ja toisaalta, millaisia resursseja tulisi saada kaikkien asukkaiden käyttöön.

Bourdieuilainen viitekehys ja kaupunkisuunnittelun tutkimus

Artikkelin analyysissä sovellan bourdieulaista viitekehystä pääoman lajeista ja erityisesti kulttuurisesta pääomasta, johon kuuluvat *tapojen resurssit, symboliset resurssit ja institutionaaliset resurssit* (Bourdieu, 1984; 1986; Bourdieu & Wacquant, 1995). Kulttuuriset resurssit johdetaan Pierre Bourdieun määrittelemistä kulttuurisen pääoman ulottuvuuksista, joita ovat ruumiillistunut, objektivoitunut ja institutionalisoitunut kulttuurinen pääoma (Bourdieu, 1986; Purhonen ym., 2014, s. 18). Kulttuurinen pääoma ruumiillistuneessa muodossa on henkilöön ulkoapäin kasautunutta pääomaa, joka näkyy yksilön habituksessa eli olemuksessa. (Bourdieu, 1986, s. 243–244.) Bourdieu kehitti kulttuuripääoman käsitteen ”analyyttiseksi välineeksi ymmärtää, miten kulttuuriset resurssit ja laajemmin elämäntyylien ja makujen erot tuottavat ja ylläpitävät yhteiskunnallista eriarvoisuutta” (Purhonen ym., 2014, 17).

Kulttuurisen pääoman ruumiillistunutta ulottuvuutta (Bourdieu, 1986, s. 244) on kutsuttu kotimaisessa keskustelussa tapojen resursseiksi (esim. Häikiö & Snellman, 2017). Tapojen resurssit koostuvat yksilön arkisessa elämässään, niin perheen ja ystäväpiirin kuin yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen (esim. koulutus) kautta opituista tiedoista ja taidoista. Tapojen resurssien oppiminen on Bourdieun sanoin legitimiin käytöksen oppimista, ja tapojen resurssit näkyvät ihmisen habituksessa eli olemuksessa. Tapojen resurssien syntyminen vaatii aikaa ja henkilökohtaisia investointeja, eikä niitä voi saada lahjana tai vaihtokauppana. (Bourdieu, 1986, s. 244–245.) Tässä tutkimuksessa tapojen resurssit auttavat ymmärtämään kaupunkisuunnitteluun osallistumisen edellytyksiä kansalaisten näkökulmasta.

Kulttuurisen pääoman objektivoitunutta ulottuvuutta (Bourdieu, 1986, s. 246) on kutsuttu kotimaisessa keskustelussa symbolisiksi resursseiksi (esim. Häikiö & Snellman, 2017). Symboliset resurssit tarkoittavat materiaalien objektien välisten hierarkioiden tuntemista ja joidenkin symbolien arvostamista toisten yli, eikä niitä voi olla olemassa ilman ruumiillistunutta kulttuurista pääomaa (Bourdieu, 1986, s. 246–247). Symboliset resurssit ovat yhteydessä yksilön makuun ja luokkasemaan ja ilmentävät yksilöiden ja ryhmien taustoja, ja niiden kautta syntyviä mieltymyksiä. Symbolisten resurssien avulla myös erottaudutaan (distinction) muista. (Bourdieu, 1984.) Tämän tutkimuksen näkökulmasta esimerkiksi oman asuinalueen valinnan voi nähdä olevan symbolisten resurssien tulosta.

Kulttuurisen pääoman institutionaalista ulottuvuutta (Bourdieu, 1986, s. 247) on kutsuttu kotimaisessa keskustelussa institutionaalisiksi resursseiksi (esim. Häikiö & Snellman, 2017). Ne pyrkivät näyttämään yksilön kulttuurisen pääoman tason ja luokka-aseman objektiivisesti yhteiskunnan säätelemien, koulutuksen ja työelämän kautta saavutettujen pätevyysien ja statuksien avulla (Bourdieu, 1986, s. 247–248). Tämän tutkimuksen näkökulmasta nämä pätevyudet, kuten esimerkiksi arkkitehdin koulutus, antavat osallistumiseen asiantun- tijuutta ja uskottavuutta, joista on osallistumisessa hyötyä.

Muita tutkimukseni kannalta relevantteja Bourdieun käsitteitä ovat kentän ja symbolisen väkivallan käsitteet. Kentän käsite on määritelty suomeksi ”sosiaalisiksi areenaksi, jossa kamppaillaan tietyistä resursseista ja pääsystä niihin” (Mäkelä, 1994, s. 255–256). Symbolisen väkivallan käsite on puolestaan mää- ritelty suomeksi motivoituksi hiljaisuudeksi, joka hylkii dialogista demokra- tiaa (Heiskala, 1996, s. 218–220).

Yongjun Shin (2012) on esittänyt, että bourdieulainen pääomakamppailuun perustuva lähestymistapa on episteemisesti erilainen kuin habermasilainen kommunikatiivisen suunnittelun teoria, koska se tuo sosiaalisesti tuote- tun subjektiivisuuden näkyviin. Bourdieulaisen lähestymistavan voi nähdä kommunikatiivisen suunnittelun teorian luokkakritiikkinä. Kuten kommu- nikatiivisen suunnittelun teoria olettaa, bourdieulaisen tulkinnan mukaan kansalaisilla ei todellisuudessa ole yhtäläiset valmiudet osallistua kaupun- kisuunnitteluun, koska kulttuuriset resurssit eivät jakaudu tasaisesti kansa- laisten kesken kaupunkisuunnittelun eikä kansalaisosallistumisen kentillä.

Risto Heiskala on analysoinut yhdyskuntasuunnittelua Bourdieun käsit- teillä ja tuo esiin, että yhdyskuntasuunnittelun kentällä on nähtävissä sym- bolista väkivaltaa kansalaisosallistumista kohtaan, koska siinä tehtyjä rat- kaisuja määrittää vahvasti teknisrationaaliset mahdollisuudet eikä siinä ole juurikaan sijaa elämänpoliittiselle harkinnalle. Arkkitehdit muotoilevat elinympäristöä ihmisille usein kysymättä siellä eläviltä ihmisiltä, kuinka se olisi tehtävä. Yhdyskuntasuunnittelussa vallitsee Heiskalan mukaan moti- voitu hiljaisuus, koska valtaa käyttävät toimijat – arkkitehdit, viranhaltijat, luottamushenkilöt ja toimittajat – ovat saman yhteiskuntaluokan edustajia. (Heiskala, 1996, s. 218–220; 2000, s. 215–216.)

Bourdieulaista lähestymistapaa on sovellettu kaupunkitutkimuksen pii- rissä Suomessa melko vähän. Sillä on tutkittu tilaan liittyvää symbolista kamppailua kauppakeskuksen rakentamisesta (Salminen, 2013), perheiden teke- miä kouluvalintoja kaupungissa (Kosunen, 2016), marginaalisessa yhteiskunnal- lisessa asemassa olevien nuorten osallistumismahdollisuuksia kaupunkike- hittämisessä (Häikiö & Snellman, 2017) sekä taloyhtiöiden ja kaupungin välisen

luottamuksen rakentamista täydennysrakentamisen yhteydessä (Santaoja ym., 2015; Laine ym., 2018). Kansainvälisesti Bourdieun teoriaa on sovellettu erityisesti asumiseen liittyvässä tutkimuksessa (esim. Ejiogu ym., 2018).

Aineisto ja menetelmät

Tutkimusmenetelmänä toimii tapaustutkimus. Tapaustutkimuksen tarkoituksena on tuottaa ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Tapaustutkimus lisää ymmärrystä olosuhteista, joiden lopputuloksena tapauksesta tuli sellainen kuin tuli. (Laine ym., 2017, s. 10; Flyvbjerg, 2011) Tapaustutkimukselle on tyypillistä, että ilmiön ja sen kontekstin rajat eivät ole selviä. Laajan kokonaiskuvan saamiseksi analyysissä käytetään ainestriangulaatiota eli yhdistellään monenlaista aineistoa ja tavoitteena on datan konvergoituminen eli kietoutuminen yhteen. Tyypillisesti tapaustutkimuksen analyysissä käytetään teoriaan pohjautuvaa tulkintaa. (Yin, 2018, s. 15.)

Tapaustutkimukseni kohteena on Arabian alue Helsingissä, johon kuuluvat Arabianrannan, Toukolan ja Vanhankaupungin kaupunginosat itäisessä kantakaupungissa. Alueella asuu noin 9 600 asukasta. Alueen rakentamisessa on sovellettu sosiaalisen sekoittamisen politiikkaa, ja alueella on sekä markkinahintaista omistusasumista että sosiaalista asuntotuotantoa. Arabianrannan kaavoitusratkaisun vuoksi sosioekonomiselta asemaltaan erilaiset ihmiset asuvat samoilla korttelipihoilla. (Lehtovuori, 2007.) Arabianrantaa alettiin rakentaa 2000-luvun alussa ja se valmistui vuonna 2015, mutta aluetta on täydennysrakennettu sen virallisen valmistumisen jälkeen.

Tapaus valikoitui tutkimuksen kohteeksi, koska alueella on ollut aktiivista kansalaistoimintaa kaupunkisuunnitteluun liittyen koko 2010-luvun ajan. Tutkimuksen ajallinen tarkastelu lähtee liikkeelle Helsingin kaupungin vuonna 2013 toteuttamasta alueellisen osallistumisen kokeilusta, jossa kulttuuri- ja kaupunginosayhdistys Artova ry kokeili deliberatiivista, puntaroivan keskustelun asukasraatia alueen rantapuiston elävöittämisen suunnitteluun ja kehitettiin alueen asukastalojen toimintaa (Sjöblom, 2014). Sen jälkeen kaupunkisuunnitteluun vaikuttaminen Artova ry:ssä on jatkunut kaupunkikehitysryhmän toiminnalla. Ryhmän pääasiallisena näkyvänä toimintana on ollut kirjallisten mielipiteiden tekeminen erilaisiin suunnitteluprosesseihin koskien kaavamuutoksia ja joukkoliikenneyhteyksiä.

Artova ry on toimintaryhmäperiaatteelle perustuva kaupunginosayhdistys, jossa itsenäiset toimintaryhmät toteuttavat ja harrastavat monenlaista toimintaa. Toimintaryhmät toimivat periaatteessa yhdistyksen hallituksen alaisuudessa, mutta ovat autonomisia. Tässä artikkelissa tarkastelen kaupunkikehitysryhmän toimintaa sekä sitä edeltänyttä lähidemokratia-toimintaryhmää.

Artikkelin aineistona toimii kaupunginosa-aktiivien haastattelut vuosilta 2013 ja 2019 sekä julkisesti saatavilla olevat dokumentit: kaupunginosa-aktiivien lähidemokratiapilotista kirjoittama loppuraportti vuodelta 2014 sekä aktiivien kaupunkisuunnitteluprosesseihin kirjoittamat kirjalliset mielipiteet vuosilta 2017–2020 (16 kpl).

Teemahaastatteluina toteutettuihin ryhmähaastatteluihin osallistui vuonna 2013 neljä ja 2019 viisi henkilöä. Haastatteluita oli yhteensä kolme, ja ne olivat kestoltaan 1–1,5 tuntia. Haastateltavat olivat haastatteluhetkellä 29–78-vuotiaita ja haastateltavien ammattinimikkeiden joukossa olivat muun muassa vuorovaikutussuunnittelija, nuorisopolitiikan suunnittelija, historian ja yhteiskuntaopin opettaja, arkkitehti, tutkija ja apulaisprofessori. Haastatteluissa keskusteltiin, miten ja miksi on lähtenyt mukaan toimintaan, mitä on konkreettisesti tehnyt toiminnassa ja mitä toiminta on itselle antanut.

Lähidemokratiapilotin loppuraportissa kuvataan pilottiprojektin kulku ja pohditaan kansalaisosallistumisen haasteita kunnallisessa päätöksenteossa. Kirjallisissa mielipiteissä otetaan lausunnon omaisesti kantaa erilaisiin aluetta koskeviin suunnittelukysymyksiin, ja ne on osoitettu joko kaupunkiympäristön toimialalle tai Helsingin seudun liikenteelle. Kirjallisten mielipiteiden tueksi toteutetaan joskus verkkokyselyitä alueen asukkaille.

Aineiston analyysissä sovellan kehysanalyysiä, jossa tulkintakehykset on johdettu kulttuurisen pääoman käsitteistöstä. Ymmärrän kehysanalyysin menetelmänä, jolla rakennetaan rajattuja tulkintatapoja maailmasta (ks. Entman, 1993; Karvonen, 2000). Kehysten avulla voi havainnoida, tunnistaa ja nimetä asioita aineistosta, ja kehykset luovat merkityksen erilaisille tilanteille ja toiminnalle (Luhtakallio, 2005; Seppänen & Väliverronen, 2012, s. 97). Kehysanalyysi auttaa ymmärtämään, ”mitä tässä on tekeillä?” (Goffman, 1974). Sovellan kehysanalyysiä Eeva Luhtakallion (2012, s. 130–148) tapaan johtamalla tulkintakehykset teoriasta. Luhtakallio on käyttänyt kehysanalyysiä demokratiakäsitysten tutkimisessa muodostamalla tulkintakehykset Myra Marx Ferreen ja muiden kirjoittajien (2002) demokraattisen julkisen sfäärin malleista.

Analysoidessani aineistoa tapojen resurssien kehyksessä olen tehnyt havainnot kaupunginosa-aktiivien tiedoista ja taidoista, joilla on merkitystä kaupunkisuunnitteluun osallistumisessa. Tapojen resurssien kehyksessä korostuu elämän aikana kertyneiden tietojen ja taitojen lisäksi aktiivien arkinen elämä elinympäristössään.

Symbolisten resurssien kehyksen analyysissä katse on kohdistunut siihen, mikä yhdistää kaupunginosa-aktiiveja toisiinsa, mitä he arvostavat ja miten he puhuvat yhteisestä hyvästä. Katseen kohteena on myös se, miten he erotautuvat muista asukkaista.

Aineiston tarkastelussa institutionaalisten resurssien kehityksen kautta korostuvat ne aineiston piirteet, jotka kuvaavat kaupunginosa-aktiivien ammatillisia pätevyyskäsitteitä ja statuksia yhteiskunnassa ja millaisia merkityksiä niillä on kaupunkisuunnitteluun osallistumisessa. Institutionaalisten resurssien kehitys tekee näkyväksi myös kaupunginosayhdistyksen merkityksen aktiivien toiminnassa.

Tapojen resurssien kehys: osaamista kaupunkisuunnittelun käytännöistä ja kokemuksellista tietoa alueen arjesta

Ruumiillistunut kulttuurinen pääoma eli tapojen resurssit kuvaavat kaupunginosa-aktiiveille arkisen elämänsä aikana kertyneitä tietoja ja taitoja. Aineistoa tulkittaessa tapojen resurssien kehityksessä keskeisenä havaintona on, että kaupunkisuunnittelun käytännöt ovat monelle aktiiville tuttuja heidän työ- ja koulutushistoriansa kautta, ja niihin liittyviä tietoja ja taitoja he pystyvät hyödyntämään myös yksityiselämässään. Aktiiveilla on tietoa maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvasta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja kaavaprosessin kulusta eli milloin prosessiin on mahdollista osallistua ja vaikuttaa. He myös osaavat seurata vireille tulevia hankkeita tuntemiensa kanavien kautta.

"Mä oon koulutukseltani arkkitehti ja mä oon toiminut kaavoittajana suurimman osan työuraa. Ja niin kun voit ehkä kuvitella niin mä olin täysin kypsäny kaikkiin kaupunginosayhdistyksiin, mutta sit mä huomasin, että Artovan tapa lähestyä näitä kaupunkisuunnittelun kysymyksiä ja näitä ristiriitoja oli semmonen rakentava tapa. Ja sitten mä aattelin että vaikka mä olin vannonu että mä en kyllä enää pihdilläkään koske kaupunginosayhdistyksiin niin [naurahtaa] täällä mä nyt sitten vaan olen ja sitten, siinä vaiheessa oli yleiskaavaprosessi kesken." N3

Näin eräs haastateltava kuvaa, miten vahva osaaminen suunnittelun käytännöistä on tapojen resurssi, joka on ajanut mukaan suunnittelua koskevaan toimintaan myös vapaa-ajalla.

Erityisesti dokumenttiaineistosta ilmenee, että aktiiveilla on osaamista kaupunkisuunnittelussa käytetystä paikoin byrokraattisesta suunnittelun kielestä. Dokumenteissa käytetään ilmauksia kuten "kustannusneutraali", "joukkoliikenteen palvelutason ja yhteyksien kehittäminen", "asemakaavatyö", "liikenne- ja maisemakokonaisuus" ja "kaupunkirakenne". He tuntevat myös alaan liittyvää erikoissanastoa, kuten MAL-sopimuksen.

Alueella asumisen myötä aktiiveilla on lisäksi kokemuksellista tietoa alueen arjesta. Osa aktiiveista toimii myös taloyhtiöittensä hallituksessa.

Aktiivien näkemykset alueen kehittämisestä kuvaavat pääosin sitä, miten arkea alueella voisi tehdä paremmaksi. Toimintaan lähtemisen syynä on ollut kiinnostus kaupunkisuunnittelua kohtaan ja se, että arkeen alueella ei olla oltu täysin tyytyväisiä.

"Joo ja mä innostuin taas tosta, ikään kuin asukasaktiivina toimimisesta ehkä ihan just sen kautta et varsinkin lasten myötä jotenkin semmonen kiinnittyminen omalle asuinalueelle on tietysti aika vahvaa ja jotenkin sitä kautta innostuin lähtee mukaan. Varmaan, en muista ehkä joku houkutteli nimenomaan Artovaan. Joku naapuri tai tuttu mutta mä en itse asias ees ihan tarkkaan muista sitä, mut et se asukasaktiivisuus kiinnosti ehkä lasten myötä." N5

"Kun me muutettiin tänne niin aika nopeesti jouduin, tavallaan ristiriitaan sen kanssa mikä tää Arabianranta piti olla, minkälaiseks on kuvattu, mikä on ollu tää hieno tavote ja suunnitelma. Ja sitten se että miten kuitenkin, tätä koko ajan muokataan eteenpäin vielä ja muutellaan. Varsinkin sitten tän meidän naapuritalon uudelleenkaavotuksen ja suunnitelmien kanssa tuli sellanen ristiriita että, asukkaat saa sanoo ihan mitä tahansa niin niit ei kuunnella pätkäkään." N4

Näin haastateltavat kuvaavat alueella asumisen myötä syntyneitä tapojen resursseja, jotka ovat mahdollistaneet ja motivoineet lähtemisen mukaan toimintaan.

Ruumiillistunut kulttuurinen pääoma eli tapojen resurssit ovat tulosta kulttuurisesti legitiimin käytöksen oppimisesta (Bourdieu, 1986, s. 244–245; Heikkilä, 2011, s. 29), mikä näkyy sekä kaupunginosa-aktiivien puheessa että toiminnan dokumenteissa. Tässä tapauksessa legitiimi käytös on toimimista hallinnon tarjoamissa raameissa eli kommentoimalla käynnissä olevia suunnittelu- prosesseja virallisten kanavien kautta ja puhumalla asiaankuuluvaa kieltä. Kaupunginosa-aktiivien tapojen resurssit ovat yhteydessä heidän yksilöllisiin ominaisuuksiinsa, ja ryhmän tapojen resurssit muodostuvat osaavien yksilöiden tietojen ja taitojen kautta.

Symbolisten resurssien kehys: jaettu käsitys, miten kaupunginosaa tulisi kehittää

Objektivoituneen kulttuurisen pääoman eli symbolisten resurssien kehys auttaa tulkitsemaan, mikä yhdistää kaupunginosa-aktiiveja, mitä he arvostavat ja miten he erottautuvat alueen muista asukkaista, muista kaupunginosista ja muista kaupunkisuunnittelun kentän toimijoista.

Kaupunginosa-aktiivit kokevat, että Artovassa on *rakentava tyyli* keskustella kaupunkisuunnittelun kysymyksistä. Kirjallisissa mielipiteissään aktiivit ovat painottaneet *yhteistä hyvää*, kuten joukkoliikenteen sekä pyörätieverkoston kehittämistä, mikä hyödyttää suurinta osaa asukkaista. Esimerkiksi yksityisautoilun puolesta kannanotoissa ei ole puhetta. Aktiivit ovat toisinaan toteuttaneet verkkokyselyitä alueen asukkaille saadakseen mielipiteilleen laajempaa pohjaa.

Aktiivit haluavat erottautua ”nimbylijöistä” (niin muiden kaupunginosien kuin mahdollisesti omankin) ja ”perinteisistä kaupunginosayhdistyksistä”, jotka ovat tyypillisesti vastustaneet asuinalueelle kohdistuvia muutoksia (esim. Kopomaa ym., 2008). Toiminnan lähtökohta on ollut se, miten esitettyjä suunnitelmaluonnoksia voisi alueen asukkaiden näkökulmasta parantaa. Not in my backyard -asenne on käännetty myönteiseksi Yes in my backyard -retoriikaksi. Tämän voi tulkita symboliseksi resurssiksi. Näin eräs haastateltava kuvaa toiminnan rakentavaa tyyliä:

”Tää on ollu hirveen kiinnostavaa ja siis edelleenkin meillä on musta hyvä tapa lähestyä näitä ongelmia ja vaikeita asioita. Eikä se suinkaan tarkoita sitä että ollaan sitä mieltä kun mitä tämä virallinen suunnittelu on. Vaan haetaan kuitenkin rakentavalla tavalla sitä hyvää ratkaisua. Mukavaa tää on.”N3

Kirjallisissa mielipiteissä käytetään paljon konditionaali-ilmauksia, ja ne kirjoitettu kohteliaaseen sävyyn. Tällaisen toimintatavan voi tulkinta symboliseksi resurssiksi, tavoiteltavaksi toimintavaksi, jonka on todettu olevan hyödyllinen vaikuttamistyössä. Tyyli näkyy mielipiteiden ilmauksissa kuten:

”Näköalatasanne mahdollisin lisäpalveluin nostaisi korkeimman tornin kiinnostavuutta suhteessa muihin vastaaviin, sopisi mainiosti alueen brändiin ja kiinnostaisi turisteja”,

”Artova kiittää Arabian tehdaskorttelin asemakaavan muutokseen liittyvissä suunnitelmissa erityisesti korttelin kauttakulun mahdollisuuksia”,

”Silta voisi mahdollisesti sijaita Ernst Lindelöfin kadun jatkeella, suunnaten korttelin 23677 viereiselle alueelle”.

Näin eräs haastateltava kuvaa toiminnan pyrkimystä avoimuuteen ja yhteiseen hyvään:

”Mut et ehkä siin on se, et nyt se mitä kokemusta mullakin on jostain noist muist kaupunginosaryhmistä ni Artova on hirveen avoin. Siis kyl siihen toi-

mintaan on ikään ku tosi helppo tulla mukaan myös esimerkiksi liittymättä siihen Artovaan tai tulematta hallitukseen et ikään ku on hyvin mahdollista kommentoida ja viesti kulkee aika hyvin. Mä luulen et ihmisillä on, niille jotka tietää, ymmärtää ja tuntee sen olemassaolon niin varmaan aika semmonen kuitenkin positiivinen ja luottavainen suhde toimintaan.” N5

Yhteisen hyvän korostaminen näkyy kirjallisten mielipiteiden ilmauksissa kuten:

”Kaikki nämä tarjoavat loistavaa palvelua lähialueen asukkaille”

”Arabian rantapuistossa pyöräilyolojen jäsentäminen kunnon suunnitelmalla ja tarvittavin merkein olisi liikenneturvallisuuden kannalta tärkeä toimi täysin riippumatta siitä, miten seudun pyöräilyverkko muuten rakentuu”

”Kaupunkitilan tulee olla monimuotoinen ja se koskee koko väestöä ja kaupungin muuta toimintaa”.

Aineiston perusteella aktiiveilla on riittävän samankaltainen näkemys siitä, miten kaupunkia tulisi kehittää. Symbolisten resurssien kehyksen tulkinassa aineistossa korostuu aktiivisen toiminnan mahdollistaminen ja monimuotoisuuden arvostaminen. Haastateltavat tuovat esiin, että yhdistyksessä on tapahtunut 2010-luvun alussa sukupolvenvaihdos, jonka jälkeen asioita alettiin tehdä avoimella tavalla. Toiminnastaan ryhmä ei ole saanut negatiivista palautetta muilta asukkailta. Kaupunginosayhdistyksen puitteissa järjestetään monenlaista toimintaa, mikä tekee toiminnasta moniäänistä.

Yhdistyksen rooli osallistumisen kanavana ja kaupunginosan asukkaiden äänenkannattajana on kuitenkin epäselvä myös aktiiveille. Näin eräs haastateltava kuvaa kaupunginosayhdistyksen jännitteistä roolia alueen asukkaiden äänen välittäjänä hallintoon:

”Eihän tietenkään joku kaupunginosaryhmä oikeesti voi mitenkään legitimisti edustaa alueen kaikkia asukkaita. Toki pyrkimys on ollu semmoseen tosi vahvaan kuuntelemiseen niin ku edellinen puhuja sano et esimerkiksi ei oo pyritty ikään kuin myöskään manipuloimaan asukkaita minkään kannan taakse. On Artovaskin ollu sisäisesti esimerkiksi yleiskaavaprosessin osalta vähän ristiriitaisia mielipiteitä esimerkiksi sen ympäristönsuojelun ja rakentamisen välisen, tasapainon löytämisessä. Mut aika hyvin niit on onnistuttu myöskin sovittelemaan yhteen.” N5

Vaikka toisinaan aktiiviryhmän sisällä on erimielisyyksiä siitä, miten yksittäistä kaavahanketta tulisi kommentoida, mielipiteissä on päästy kompromis-

siin. Tärkeämmäksi on nähty se, että lausutaan jotakin kuin että jokaisesta yksityiskohdasta oltaisiin yhtä mieltä.

”Eihän kaikki ajattele kaikesta samalla tavalla. Mut tietenkin sitä voi ajatella myös sillä tavalla että, kummiskin se on ollu suhteellisen pieni porukka mikä on kiinnostunu näistä kysymyksistä, vaikka se joku asia herättää kysymyksiä niin se ei oo, vaikka se on kuinka kiistakysymys niin, siellä ei oo kymmenii ja kymmenii vaan muutamii mitkä siellä aina kommentoi. Ja tokihan niitä on erilaisia näkemyksiä, varmasti ryhmän sisälläkin ja mitkä ajaa hyvin erilaisia. Et ei tässä yhtä mieltä näistä välttämättä.”M3

Sitaatti kuvaa, että vain pieni osa yhdistyksen piirissä toimivista asukkaista on todella kiinnostuneita suunnittelukysymyksistä ja siksi kompromisseihin on ollut mahdollista päästä. Tämä kertoo siitä, että aktiivisten kansalaisten keskuudessa kaupunkisuunnitteluun vaikuttaminen on vielä erityinen kysymys, joka vaatii erityisiä kulttuurisia resursseja.

Objektivoituneen kulttuurisen pääoman symboliset resurssit syntyvät materiaalien tuotteiden välisen hierarkian tuntemisesta ja tietynlaisten symbolien arvostuksesta (Bourdieu, 1986, s. 246–247; Heikkilä, 2011, s. 29) Kehyksen tulkinnassa symbolisiksi resursseiksi nousevat samanlainen tyyli keskustella kaupunkisuunnittelusta ja riittävän samanlaiset arvostuksen kohteet kaupungin kehittämisessä.

Institutionaalisten resurssien kehys: asiantuntijuus, verkostoissa toimiminen, vaikuttavuus

Tulkittaessa aineistoa institutionaalisten resurssien kehyksessä, havaintona on, että asiantuntijuus on vahva resurssi, joka lisää osallistumisen uskottavuutta, mahdollistaa verkostoissa toimimisen ja lisää toiminnan vaikuttavuutta. Monilla aktiiveista on kaupunkisuunnitteluun liittyvää asiantuntijatasoa työ- ja koulutushistoriaa. Kirjallisista mielipiteistä näkee, että ne ovat asiantuntevasti laadittuja ja niissä käytetään ammattisanastoa. Asiantuntijuuden myötä aktiivit toimivat kaupunginosatoiminnan lisäksi suunnittelukysymysten parissa myös muissa verkostoissa.

Näin eräs haastateltava kuvaa osallistumisen kasautumista, mikä tapahtuu kulttuuristen resurssien avulla asuinalueella:

”Nyt on taas semmonen vaihe mun mielestä et kaikki on tosi aktiivisia. Et niillä on työt ja sitten, kymmenessä, tai muissa yhdistyksissä. Yleensä semmoset mitkä hakeutuu tänne, tämmösiin ryhmiin niin ne on muutenkin aktiivisia. Eikä ne oo semmosia et ne tuolla peukaloit pyörittelee vaan ne tekee, tuol

monessa mukana, monessa asiassa mukana. Kun jossain Artovan kaupunki-ryhmässä, voi olla Artovassa ja sitten, yliopistojutuissa ja mis tahansa, työelämässä ja sitten.. monenlaista vaikuttajaa, Annalassa ja mis täällä kaikilla te oottekin sitten. Et se on semmosia multivaikuttajia voisko sanoo."

M3

Aktiivit pitävät kaupunginosayhdistystä "virallisena tahona", jota kaupunki kuuntelee, vaikka se ei edustakaan alueen kaikkia asukkaita. Tämä kertoo siitä, että yhdistysten rooli yhteistoiminnan muotona ja vaikuttamisen kanavana on suomalaisessa poliittisessa kulttuurissa merkittävä (ks. Alapuro, 2005; Luhtakallio, 2012). Toiminta nähdään vaikuttavana, vaikka sen mittaaminen on vaikeaa, koska mielipiteistään ryhmä ei saa yleensä palautetta. Suunnitteluratkaisut ovat olleet usein heidän esitystensä mukaisia.

"Mä kans jotenkin aattelin et niin kauan kun toiminta on ihan oikeesti vuorovaikutteista, ni niin kauan myöskin sen toiminnan vaikuttavuutta on tosi vaikeeta osottaa. Mut et se Artovan toimintamalli on niin vuorovaikutteinen ja se ei perustu pelkästään kannanottoihin ja johonkin siitä johdettuun kaavasunnittelmamuutokseen, vaan myöskin semmoseen vaikuttamiseen erilaisi verkostoissa. Mut et kyl mul on kans semmonen mielikuva ja vaikutelma et kyllä se toiminta on ollu vaikuttavaa, et kyl siinä on myös sellasia elementtejä jotka on tuottanu kokemusta siitä et on onnistuttu. Tietysti yks semmonen hyvin mitattavissa oleva on myöskin se että saako rahaa johonkin kehittämistyöhön, et sehän on nyt yks sellainen mittari jossa voidaan osoittaa." N5

"Joo siis siinä voi esim. sanoa, että kun Anni Sinnemäki, Mai Kivelä, Otso Kivekäs, Mikko Särelä ja tämmöset tuntevat Artovan ja tietävät mitä Artova tekee, niin se ei välttämättä perustu artovalaisuuteen vaan sen takia, että Artovassa toimivat ihmiset tuntevat heidät. Eli Artova on yks tällainen merkki, jonka kantaa rinnassaan silloin kun ryntää heidän päälleen ja hyppii tasajalkaa" M4

Näin haastateltavat kuvaavat ja arvioivat toiminnan vaikuttavuutta ja verkostoimaisuutta, jotka tulevat mahdollisiksi asiantuntijuuden kautta.

Institutionalisoitunut kulttuurinen pääoma pyrkii takaamaan yksilön kulttuurisen pääoman tason muita kulttuurisen pääoman ulottuvuuksia objektiivisemmin viittaamalla yleisesti tunnustettuihin ilmiöihin (Bourdieu, 1986, s. 247–248, Heikkilä, 2011, s. 30). Tämä kehys näkyy aineistossa aktiivien ammattipätevyyksien kautta, ja ne osaltaan mahdollistavat myös tapojen resurssit ja symboliset resurssit kaupunkisuunnittelun kontekstissa. Osallistumisen

kulttuurin vuoksi kaupunginosayhdistyksen puitteissa toimiminen on itsessään institutionaalinen resurssi, ja sen mandaatilla toimimisessa aktiivit näkevät painoarvoa.

Miten bourdieulainen viitekehys rikastuttaa kaupunkisuunnittelun tutkimusta?

Bourdieuin teoria rikastuttaa kaupunkisuunnittelun tutkimusta tuomalla näkyväksi osallistumiseen vaadittavia resursseja, jotka tutkimuksessa laajasti käytetty kommunikatiivisen suunnittelun teoria jättää huomiotta. Kaupunkisuunnittelun prosessit ovat monimutkaisia, tapahtuvat tiukassa aikataulussa ja vaativat osallistujilta ennakkotietoa ja taitoja mielipiteen muodostamiseen. Tämä johtaa siihen, että osallistujat ovat tietynlaisia kansalaisia, joilla on analyysissä esiteltyjä kulttuurisia resursseja. Toisaalta Bourdieuin teoria pystyy vain osoittamaan yksilöiden ja ryhmien positioita yhteiskunnassa, mutta ei anna eväitä siihen, miten näitä rakenteita voisi haastaa tai muuttaa. Bourdieulainen luokkakäsitys lähtee ajatuksesta, että yhteiskuntaluokat ovat ”luonnollisia” ja staattisia eikä kulttuuristen resurssien jakautumista yhteiskunnassa ole helppo muuttaa.

Tutkimushuomiota osallistumistutkimuksessa on kohdistettu Suomessa viime vuosina asuinalueille, joilla yhteiskunnallinen osallistuminen ei ole aktiivista ja joiden asukkailla on tulkittu olevan niukasti resursseja osallistumiseen (Häikiö & Snellman, 2017; Junnilainen, 2019; Luhtakallio & Mustranta, 2017; Van Aerschot & Salminen, 2018). Osallistumisen tarkastelu sosioekonomisesti hyväosaisella alueella tuo näihin tutkimuksiin kontrastia ja esiin niitä kansalaisten ominaisuuksia ja taitoja, joita kaavaprosessiin osallistuminen kaavaluonnoksen nähtävillä olon aikana, 14 tai 30 päivässä, vaatii, kun osallistumista todella tapahtuu.

Näyttää siltä, että tasavertaisten osallistumismahdollisuuksien luomiseksi suunnittelujärjestelmässä pitäisi tehdä selvästi nykyistä enemmän positiivista diskriminaatiota ja vahvistaa haavoittuvassa ja marginaalisessa asemassa olevien asukkaiden ääntä ja osallistumismahdollisuuksia. Ajattelun ei tulisi lähteä siitä, että tarjotaan vain samat osallistumiskanavat kaikille eikä lainkaan huomioida ihmisten erilaisia resursseja osallistumiseen. Suunnittelun vuorovaikutusta tulisi ohjata enemmän tasavertaisen suunnittelun (*equity planning*) suuntaan (esim. Fainstein, 2010; Sager, 2013, s. 70–71). Tällainen jalkautuva työ vaatii henkilö- ja aikaresursseja, mutta jo suunnittelun ja sen dokumenttien kielen yleistajuistamisesta ja viestinnän lisäämisestä voisi lähteä liikkeelle. On merkkejä siitäkin, että toisinaan suunnittelijat toivovat, että kaavamuuotos ei saa laajaa julkista huomiota, jotta hanke saadaan ajallaan valmiiksi (Bäcklund ym., 2018).

Johtopäätökset

Artikkelissa olen tutkinut asukkaiden osallistumismahdollisuuksia asuinalueen täydennysrakentamissa ja tarkastellut Helsingin Arabian alueen kaupunginosa-aktiivien toimintaa bourdieulaisesta lähtökohdasta kulttuurisen pääoman ja kulttuuristen resurssien kautta tuodakseni näkyväksi, millaisia ominaisuuksia ja taitoja kaupunkisuunnitteluun osallistuminen vaatii kansalaisilta. Arabianranta oli 2000-luvun alussa paljon huomiota saanut täydennysrakennuskohde, ja alueen ominaispiirteiden vuoksi sen voi ajatella houkuttelevan kaupunkisuunnittelusta kiinnostuneita asukkaita puoleensa keskimääräistä aluetta enemmän.

Kehysanalyysin tulokset piirtävät kaupunginosa-aktiiveista kuvan erityisenä joukkona asukkaita, joilla on osaamista kaupunkisuunnittelun hallinnollisista käytännöistä ja tietoa alueen arjesta, jaettu käsitys, miten kaupunginosa tulisi kehittää ja osallistumisen uskottavuutta lisäävää asiantuntijuutta, jonka myötä he pystyvät vaikuttamaan myös erilaisissa verkostoissa. Ryhmä esittää itsensä avoimena kaikille alueen asukkaille, mutta todellisuus näyttäytyy siltä, että osallistuminen ryhmän toimintaan käytännössä vaatii edellä mainittuja resursseja. Onkin esitetty, että kulttuurisen pääoman tärkeimpiä ominaisuuksia on se, että se toimii eksklusion eli eristämisen ja ulkopuolelle jättämisen välineenä (Lamont & Lareau, 1988, s. 156).

On kiinnostavaa, että ryhmäläiset kokevat kaupunginosa-yhdistyksen virallisena tahona, jota kaupunki kuuntelee, mikä kertoo suomalaisesta osallistumisen kulttuurista. Kirjallisista mielipiteistä aktiivit eivät kuitenkaan saa kaupungilta palautetta, joten niiden vaikuttavuus jää arvailujen varaan. Kirjallinen mielipide osallistumismenetelmänä ei siis ole kommunikatiivisen suunnittelun teorian ihanteen mukainen vuorovaikutteinen prosessi.

Kaupunginosa-aktiivien toiminnan voi nähdä kahdesta näkökulmasta. Yhtäältä paljon kulttuurisia resursseja omaava ryhmä, kuten tutkijat (esim. Leino ym., 2018), voi toimia tulkkeina (*knowledge brokers*) hallinnon ja asukkaiden välillä kaupunkisuunnittelun kysymyksissä, ja heidän toimintansa voi hyödyttää koko alueen asukkaiden hyvinvointia. Toisaalta koska ryhmä toimii kaupunginosa-yhdistyksen nimissä ja puhuu alueen asukkaiden äänellä, asetelma on edustavuuden näkökulmasta ongelmallinen. Aktiivit tuovat esiin, että eivät ole saaneet toiminnastaan muilta asukkailta negatiivista palautetta, mutta miten kymmenkunta aktiivista kansalaista voisi edustaa lähes 10 000 asukkaan alueen yhteistä mielipidettä?

Tämä edustavuuden ongelma on jo pitkään tiedostettu kaupungin hallinnossa kaupunginosa-yhdistysten kanssa toimimisen yhteydessä (esim. Mäenpää ym., 2000, s. 89). Tilanteen voi toisaalta nähdä myös siitä näkökulmasta, että

kaupunginosa-aktiivien kautta suunnittelijat saavat edes jotain tietoa alueen asukkaiden näkemyksistä ja alueen arjesta, jota voivat hyödyntää suunnitteluratkaisujensa tukena, ja myös teoreettisesti on esitetty avauksia siitä, miten asiantuntijakansalaiset (*issue experts*) voivat olla hyödyllisiä suunnittelulle myös yhteisen hyvän näkökulmasta (Asdal, 2015).

Yhdenvertaisen osallistumisen näkökulmasta on tärkeää tunnistaa kasautuvien kulttuuristen resurssien valta kaupunkisuunnittelun kentällä. Kulttuuristen resurssien avulla on mahdollista uhmata hallinnonalalla tunnistettua symbolista väkivaltaa. Kysymys kuuluukin, pystytäänkö kasautuvien kulttuuristen resurssien valtaa nykyisten rakenteiden puitteissa purkamaan ja jakaa yhdenvertaisempaan käyttöön? Kulttuuriset resurssit näkyvät hyvin myös äänestysaktiivisuudessa, joka tutkimusten mukaan korreloi sosioekonomisen aseman kanssa (esim. Lahtinen ym., 2019).

Tämän tapaustutkimuksen tulokset herättävät kysymyksen, onko tietoa ja osaamista vaativalla alueellisella kaupunkiaktiivisilla vaikutuksia asuinalueiden tunnistettuun eriytymiskehitykseen Helsingissä? Onko vaarana, että osallistumisen ja osaamisen eriarvoistuminen asuinalueiden välillä johtaa siihen, että alueita kehitetään kaupunkiorganisaatioissa epätasa-arvoisesti?

Kirjallisuus

- Alapuro, R.** (2005). Associations and Contention in France and Finland: Constructing the Society and Describing the Society. *Scandinavian Political Studies*, 28(4), 377–399. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9477.2005.00137.x>.
- Allmendinger, P. & Tewdwr-Jones, M.** (2002). The Communicative Turn in Urban Planning: Unravelling Paradigmatic, Imperialistic and Moralistic Dimensions. *Space and Polity*, 6(1), 5–24. <https://doi.org/10.1080/13562570220137871>.
- Ahola, N.** (2020). Kaupunkilaisten äänet osallistuvassa budjetoinnissa. Helsingin kaupungin osallistuvan budjetoinnin äänestys 2019. Helsingin kaupungin tutkimuskatsauksia 2020:1.
- Asdal, K.** (2015). “What Is the Issue? The Transformative Capacity of Documents.” *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*, 16(1), 74–90. <https://doi.org/10.1080/1600910X.2015.1022194>.
- Bernelius, V. & Vilka M. K.** (2019). Pupils on the move: School catchment, area segregation and residential mobility of urban families. *Urban Studies*, 56(15), 3095–3116. <https://doi.org/10.1177/0042098019848999>.
- Bourdieu, P.** (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Cambridge, M.A.: Harvard University Press.
- Bourdieu, P.** (1986). The Forms of Capital. Teoksessa Richardson, John G. (toim.): *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press, 241–258.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L.J.D** (1995). *Refleksiiviseen sosiologiaan. Tutkimus, käytäntö ja yhteiskunta*. Joensuu: Joensuu University Press.
- Bäcklund, P.** (toim.). (2003). *Tietoyhteiskunnan osallistuva kansalainen. Tapaus Nettimaunula*. Tutkimuksia 2003:5. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Bäcklund, P., Häikiö, L., Leino, H. & Kanninen, V.** (2018) Bypassing Publicity for Getting Things Done: Between Informal and Formal Planning Practices in Finland, *Planning Practice & Research*, 33(3), 309–325. <https://doi.org/10.1080/02697459.2017.1378978>.

- Bäcklund, P., Häkli J. & Schulman H.** (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*. Tampere: Tampere University Press
- Bäcklund, P. & Kanninen, V.** (2015). Valtaitetet asukkaat. Englannin naapurustosuunnittelu ja asuinalueperustaisten osallistumiskäytäntöjen haasteet. *Alue ja ympäristö*, 44(1), 4–16.
- Bäcklund, P. & Mäntyselä, R.** (2009). Yhdyskuntasuunnittelun teorioiden kehitys ja asukkaiden osallistumisen tarkoitus. *Terra*, 121(1), 19–31.
- Ejiogu, A., Ambituuni, A., Ejiogu, C.** (2018). Accounting for accounting's role in the neoliberalization processes of social housing in England: A Bourdieusian perspective, *Critical Perspectives on Accounting*, 102053. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2018.07.002>.
- Entman, R.** (1993). Framing: Toward a Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>.
- Eranti, V.** (2014). Oma etu ja yhteinen hyvä paikallisessa kiistassa tilasta. *Sociologia*, 51(1), 21–38.
- Fairtlough, G.** (1991). Habermas' Concept of "Lifeworld". *Systems Practice*, 4, 547–563. <https://doi.org/10.1007/BF01063113>
- Ferree, M.M., Gamson, W.A., Gerhards, J. et al.** (2002) Four models of the public sphere in modern democracies. *Theory and Society*, 31, 289–324. <https://doi.org/10.1023/A:1016284431021>
- Flyvbjerg, B.** (2011). Case study. Teoksessa N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (toim.), *The Sage handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage, 301–316.
- Flyvbjerg, B.** (1998). *Rationality and power: democracy in practice*. Chicago: University of Chicago Press.
- Forester, J.** (1999). *The deliberative practitioner. Encouraging participatory planning processes*. Cambridge: MIT Press.
- Fainstein, S.** (2010). *The Just City*. Ithaca: Cornell University Press.
- Fung, A.** (2015). Putting the Public Back into Governance: The Challenges of Citizen Participation and Its Future. *Public Admin Rev*, 75(4), 513–522. <https://doi.org/10.1111/puar.12361>.
- Goffman, E.** (1974). *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Cambridge: Harvard University Press.
- Grönlund, K. & Wass, H.** (toim.). 2016. Poliittisen osallistumisen eriytyminen. *Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Oikeusministeriön julkaisu 28/2016.
- Habermas, J.** (1984). *The Theory of Communicative Action 1*. Boston: Beacon.
- Healey, P.** (1992). Planning through debate: the communicative turn in planning theory. *Town Planning Review*, 63(2), 143–162.
- Healey, P.** (1997). *Collaborative Planning. Shaping Places in Fragmented Societies*. UBC Press.
- Heiskala, R.** (1996). *Kohti keinokeista yhteiskuntaa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Heiskala, R.** (2000). *Toiminta, tapa ja rakenne: kohti konstruktionistista synteisiä yhteiskuntateoriassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Heikkilä, R.** (2011). *Bättre folk, bättre smak? Suomenruotsalaisten maku ja kulttuuripääoma*. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Hillier, J.** (2003). Agonising over consensus: why Habermasian ideals cannot be "real", *Planning Theory*, 2(1), 37–59. <https://doi.org/10.1177/1473095203002001005>.
- Häikiö, L. & Snellman, K.** (2017). Marginaalisessa yhteiskunnallisessa asemassa olevien nuorten osallistuminen. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli J. & Schulman H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*, 118–135. Tampere: Tampere University Press.
- Häikiö, L. & Salminen, J.** (2016). Osallistuvan budjetoinnin oikeudenmukaisuus. *Janus*, 24(4), 340–357.
- Junnilainen, L.** (2019). *Lähiökylä. Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta*. Tampere: Vastapaino.
- Karvonen, E.** (2000). Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen. *Tiedotustutkimus*, 23(2), 78–84.
- Kopomaa, T., Peltonen, L. & Litmanen, T.** (toim.) (2008). *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kortteinen, M. & Vaattovaara, M.** (2015). Segregaation aika. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80(6), 562–574.

- Koskiahio, B.** (2002). Onko osallisuus vahvaa demokratiaa? Maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisesta. Teoksessa Bäcklund, Pia, Jouni Häkli & Harry Schulman. (toim.): *Osalliset ja osajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*. Tampere: Gaudeamus.
- Kosunen, S.** (2016). *Families and the Social Space of School Choice in Urban Finland*. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Lahtinen, H., Wass, H. & Hiilamo, H.** (2019). Luottamus poliittisen osallistumisen sosioekonomisten erojen selittäjänä. Teoksessa Bäck, Maria & Elina Kestilä-Kekkonen. (toim.) *Poliittinen ja sosiaalinen luottamus. Polut, trendit ja kuulut*. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019:31.
- Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P.** (toim.) (2017). *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Gaudeamus.
- Laine, M., Leino H., & Santaoja M.** (2018). Building Citizens' Trust in Urban Infill: A Dynamic Approach. *Journal of Planning Education and Research*. <https://doi.org/10.1177/0739456X18817089>
- Lamont, M. & Lareau, A.** (1988). Cultural capital: Allusions, gaps and glissandos in recent theoretical developments. *Sociological Theory*, 6(2),153–168. <https://doi.org/10.2307/202113>
- Lapintie, K.** (2017). Tarinoita takapihalta 2.0: Vuorovaikutus digitaalisen median aikakaudella. *Yhdyskuntasuunnittelu*, 55(4).
- Lehtovuori, P.** (2007). ”Minulla on aina mitta mukana”. Arkkitehti Mikael Sundmanin haastattelu. Teoksessa Kangasojä, J. & Schulman, H. (toim.) *Arabianrantaan! Uuden kaupungin maihinnousu*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Leino, H. & Puumala, E.** (2020). What can co-creation do for the citizens? Applying co-creation for the promotion of participation in cities. *Environment and Planning C: Politics and Space*. Syyskuu 2020. <https://doi.org/10.1177/2399654420957337>.
- Leino, H., Santaoja, M. & Laine, M.** (2018). Researchers as knowledge brokers: translating knowledge or co-producing legitimacy? An urban infill case from Finland, *International Planning Studies*, 23(2), 119–129. <https://doi.org/10.1080/13563475.2017.1345301>.
- Leino, H.** (2006). Kansalaisosallistuminen ja kaupunkisuunnittelun dynamiikka. Tutkimus Tampereen Vuoreksesta. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Luhtakallio, E.** (2005). Kehysanalyysi mediakuvien sukupuolirepresentaatioiden tutkimuksessa. *Sosiologia*, 42(3), 189–206.
- Luhtakallio, E.** (2012). *Practicing Democracy. Local Activism and Politics in France and Finland*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Luhtakallio, E. & Mustranta, M.** (2017). *Demokratia suomalaisessa lähiössä*. Helsinki: Into. Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/32.
- Mattila, H.** (2017). *Revisiting Habermas. Exploring the Theoretical Roots and Contemporary Challenges of Communicative Urban and Regional Planning*. Akateeminen väitöskirja. Espoo: Aalto-yliopisto.
- Mattila, H.** (2018). The “Aesthetic Turn” as a Bridge between Communicative and Agonist Planning Theories: Exploring the Interplay of “Consensus” and “Dissensus” with a View on Its Implications for Finnish Planning. *Architectural Research in Finland*, 2(1), 94–113.
- Meriluoto, T. & Litmanen, T.** (toim.) (2019). *Osallistu! Pelastaako osallistaminen demokratian?* Vastapaino: Tampere.
- Mouffe, C.** (2000). *The Democratic Paradox*. Lontoo: Verso.
- Mäenpää, P., Aniluoto, A., Manninen, R. & Villanen, S.** (2000). *Sanat kivettyvät kaupungiksi: tutkimus Helsingin kaupunkisuunnittelun prosesseista ja ihanteista*. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.
- Mäenpää, P. & Faehnle, M.** (2017). Itseorganisoituva kaupunki: hallinta, talous ja demokratia. *Futura*, 36(4), 28–40.
- Mäenpää, P. & Maija, F.** (2021). 4. sektori. Kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa. Tampere: Vastapaino.
- Mäkelä, J.** (1994). Pierre Bourdieu – erottautumisen teoreetikko. Teoksessa Heiskala, R. (toim.): *Sosiologisen teorian nykysuuntauksat*. Helsinki: Gaudeamus, 243–269.

- Niitamo, A. & Sjöblom, J.** (2018). Verkkokeskustelut kommunikatiivista suunnittelua edistämässä: Lisää kaupunkia Helsinkiin -Facebook-ryhmä kaupunkisuunnittelun kumppanina? *Yhdyskuntasuunnittelu*, 56(2), 31–59. <http://www.yss.fi/journal/verkkokeskustelut-kommunikatiivista-suunnittelua-edistamassa/>
- Purcell, M.** (2009). Resisting neoliberalization: communicative planning or counter-hegemonic movements? *Planning Theory*, 8(2), 140–165. <https://doi.org/10.1177/1473095209102232>.
- Purhonen, S. & työryhmä.** (2014). *Suomalainen maku. Kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen*. Tallinna: Gaudeamus.
- Puustinen, S., Mäntysalo, R., Hytönen, J. & Jarenko, K.** (2017). The “deliberative bureaucrat”: deliberative democracy and institutional trust in the jurisdiction of the Finnish planner. *Planning Theory and Practice*, 18(1), 71–88. <https://doi.org/10.1080/14649357.2016.1245437>.
- Puustinen, S.** (2006). *Suomalainen kaavoittajaprofessio ja suunnittelun kommunikatiivinen käänne: vuorovaikutukseen liittyvät ongelmat ja mahdollisuudet suurten kaupunkien kaavoittajien näkökulmasta*. Akateeminen väitöskirja. Espoo: Aalto-yliopisto.
- Rättilä, T. & Rinne, J.** (2016a). *Kuntademokratia kaksilla raiteilla*. Kunnallisanalyyttisen tutkimuksen kehittämissäätiön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 96. Sastamala: Vammalan kirjapaino Oy
- Rättilä, T. & Rinne, J.** (2016b). "Jos me ei tehdä, niin kuka tekee?": asukasaktivismi prefiguratiivisena representaationa. *Politiikka: Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisu*, 58(2), 115–130.
- Sager, T.** (2013). *Reviving critical planning theory: Dealing with pressure, neo-liberalism, and responsibility in communicative planning*. Routledge.
- Salminen, J.** (2013). Tila symbolisen kamppailun kohteena. Tapaus Ideapark. *Alue ja ympäristö*, 42(1), 25–36.
- Santaoja, M., Laine, M., & Leino, H.** (2016). "Joku palikka siitä puuttuu" – Luottamuksen rakentuminen täydennysrakentamisen suunnittelussa". *Yhdyskuntasuunnittelu*, 54(1). <http://www.yss.fi/journal/joku-palikka-siita-puuttuu-luottamuksen-rakentuminen-taydennysrakentamisen-suunnittelussa/>
- Seppänen, J. & Väliverronen, E.** (2012). *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino
- Shin, Y.** (2012). Bourdieu and urban politics: Conceptualizing a Bourdieusian relational framework for urban politics research. *Planning Theory*, 12(3), 267–289. <https://doi.org/10.1177/1473095212465926>.
- Sjöblom, J.** (2014). *Lähidemokratiapilotti – bacchilainen tapaustutkimus suoran osallistumisen kehittämisestä Arabian alueella Helsingissä*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Sjöblom, J. & Niitamo, A.** (2020). The intermediating role of municipal urban planners in online discussions with citizens. *Planning Theory & Practice*, 21(5), 710–726. <https://doi.org/10.1080/14649357.2020.1844282>
- Staffans, A.** (2004). *Vaikuttavat asukkaat: Vuorovaikutus ja paikallinen tieto kaupunkisuunnittelun haasteina*. Akateeminen väitöskirja. Espoo: Aalto-yliopisto.
- Stenius, H.** (2003). *Kansalainen*. Teoksessa Hyvärinen, M., Kurunmäki, J., Palonen, K., Pulkkinen, T. & Stenius, H. (toim.) *Käsitteet liikkeessä: Suomen poliittisen kulttuurin käsitehistoria*. Tampere: Vastapaino.
- Tewdwr-Jones, M. & Allmendinger, P.** (1998). Deconstructing Communicative Rationality: A Critique of Habermasian Collaborative Planning. *Environment and Planning*, 30(11), 1975–1989. <https://doi.org/10.1068/a301975>.
- Tulkki, K. & Vehmas, A.** (2007). *Osallistuminen yleis- ja asemakaavoituksessa, Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2007*. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Van Aerschoot, L. & Salminen, J.** (2018). Hyvä, paha lähiö: nuoret ja asuinalueella syntyvä sosiaalinen pääoma. *Sosiologia*, 55(3), 248–262.
- Wallin, S.** (2019). *Managing urban complexity. Participatory Planning, self-organization and co-production of urban space*. Akateeminen väitöskirja. Espoo: Aalto yliopisto.
- Yin, R.K.** (2018). *Case study research and applications. Design and methods*. California: SAGE.